

”Varför bygger man inte som folk vill bo?”

TEXT: ANNA-MARIA ENGQVIST FOTO: KRISTIAN POHL

Jerker Söderlind är en av årets fem Riksbyggenstipendiater. Stipendiet från Riksbyggens jubileumsfond får han för sitt arbete med debatt- och idéboken ”Stadsplanering för nybörjare”, där han dels försöker besvara frågan varför man inte planerar den sorts stad som de flesta i verkligheten uppskattar och dels ger förslag till hur man bör göra istället.

Jerker Söderlind ifrågasätter mycket av det som vi i dag anser vara självklart när det gäller hur man ska planera en stad eller ett samhälle. Framför allt är han kritisk till de lagar och regler som styr byggandet och till vad man lär sig på arkitektutbildningarna.

Du anser att det inte byggs så som människor vill bo. Hur vill folk bo?

– Det är bara att fråga mäklarna och titta på bostadsannonserna så ser man vad som är populärast och dyrast. Högst på önskelistan står antingen en lägenhet i ett sekelskifteshus i de centrala delarna av staden eller en villa med äppelträd i

trädgården och grönområde runt omkring. Det är inte många som vill bo glest mitt i staden, eller som vill bo tätt och samtidigt ha långt till affärer, restauranger och kommunikationer. Ändå byggs det, framför allt i förorterna, lägenheter långt ifrån centrum. Samtidigt delas städerna upp med stora gröna stråk som hindrar att de blir sammanhållna och livfulla.

Hur tycker du att man ska bygga istället?

– En stad kännetecknas av tät bebyggelse med små öar av grönområden. Landsbygden kännetecknas av motsatsen, stora gröna ytor med små öar av bebyggelse. I dag delas städerna upp för mycket. Man bygger bostäder i ett område och affärer i ett annat. Stora grönytor läggs för sig och trafiken leds utanför bebyggelsen. Blanda istället boende, arbetsplatser, affärer, kyrkor, restauranger, biografier och trafikerade gator i en enda röra så att städerna får leva. Låt det bli lite mer hipp som happ.

Men det är väl bra att leda trafiken runt staden istället för rakt igenom?

– Nej, ringleder och förbifarter gör bara så att det byggs fler köpcentra och kontorsområden utanför tätbebyggelsen. Sveavägen i Stockholm är ett bra exempel på att det går att ha en kraftigt trafikerad väg med boende och affärer i samma område. Korta biltunnlar under de mest centrala delarna kan vara nödvändigt. Men leder man bort trafiken för mycket så dör staden ut.

Är det inte en risk att trafiken blir stående i bilköer i städerna med sämre miljö som resultat?

– Jag tycker att man ska bygga ut kollektivtrafiken för att underlätta att ta sig fram och för att minska miljöbelastningen. Bra gång- och cykelvägar är också viktigt. Att dra trafiken runt staden förstör stadens levande centrum och gör människor mer beroende av bilen eftersom mer service byggs upp runt förbifarterna istället. Det är i längden sämre för miljön att separera boende, trafik och handel från varandra.

Hur tycker du att en förort bör planeras?

– Förorten kan byggas ut som en mindre stad där flerbostadshus blandas med service, affärer, gatuliv, trafik och restauranger i samma kvarter för att bilda en stadskärna. Genomfartsleder bör göras om till lokalgator, exempelvis alléer, med många möjligheter till övergångar och med bostäder och affärer längs med gatan. Gågator kan fungera i större städer och där det finns bra parkeringsmöjligheter. I mindre orter riskerar gågatorna bli öde så fort affärerna har stängt och blir då en otrygg plats istället. Centrumanläggningar och

affärs Gallerier som separeras från gatumiljön genom att läggas under markplan eller på isolerade platser minskar möjligheten för levande stadsdelar och trivsamt gatuliv.

Varför bygger man inte vad folk vill ha?

– Dels för att man har satt upp regler som hindrar en blandad bebyggelse och dels för att man på arkitektskolorna får lära sig hur det "ska" se ut, utan att detta ifrågasätts. Regelverket säger till exempel att man inte får bygga industrier och bostäder för nära varandra, vilket har gjort att man separerar bostäder från arbetsplatser. Att alla olika funktioner i samhället, så som bostäder, arbeten, vägar och köpcentrum får sina egna platser kräver mer transporter för att folk ska kunna förflytta sig emellan. Det blir inte heller gemytligt.

Varför är det viktigt att bygga vad folk vill ha?

– Ur rättviseperspektiv är det viktigt att alla delar av en stad eller förort är trivsamma. De som har pengar ser alltid till att bosätta sig i de attraktiva områdena. Bygger man som folk vill bo så får fler tillgång till eftertraktade bostäder. Man kan faktiskt bygga bort en hel del orättvisor.

Ska även husens utformning anpassas efter vad folk vill ha?

– Ja, jag tycker att man ska bygga hus som folk vill bo i. Arkitekternas uppgift är inte att förverkliga sig själva. De är i samma bransch som mobiltelefonföretag eller restaurangägare och bör kundanpassa sitt utbud efter efterfrågan.

Men att arkitekterna får ta ut svängarna är väl viktigt för att driva utvecklingen framåt?

– Att ta ut svängarna kan passa i vissa sammanhang, till exempel för offentliga byggnader, hotell och liknande. Men min personliga uppfattning är att vi har sett nog av glaslädor och nostalgisk modernistisk stil typ 1960-talet och att staden som helhet bör utformas så som folk i verkligheten uppskattar.

Varierar det inte över tid vad folk gillar?

– Jag är för experiment och ständiga förbättringar. Men om det som byggdes förr är mer uppskattat och populärt än det som byggs idag, hus som stadsdelar, då har vi ett stort problem. Den nya boken blir en handledning i konsten att bygga attraktivt och bryta mot förlegade regler och fördomar. ■

– Blanda boende, arbetsplatser, affärer, kyrkor, restauranger, biografier och trafikerade gator i en enda röra så att städerna får leva. Låt det bli lite mer hipp som happ, säger Jerker Söderlind.

FAKTA JERKER SÖDERLIND

Jerker Söderlind är arkitekt, journalist, forskare i stadsplanering vid KTH, strategisk rådgivare i City i Samverkan samt driver det egna företaget Stadsliv AB. Boken "Stadsplanering för nybörjare" beräknas komma ut i september 2012.

I september i år gav Jerker ut boken "Handeln bygger staden", Market Förlag.

För mer information se jerkersoderlind.se